

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies

doi:10.15421/nvlvet8118

ISSN 2519–2701 print
ISSN 2518–1327 online

<http://nvlvet.com.ua/>

УДК 631.1:636.5

Дослідження українського ринку яєць та яйцепродуктів

С.В. Сендецька
svitlana.sendetska@gmail.com

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50, м. Львів, 79010, Україна*

В статті показано, що український ринок яєць в останні роки характеризується спадною кон'юнктурою. Це пов'язано з великими обсягами виробництва і обмеженим експортом через спалахи в країні пташиного грипу. Визначено, що частка особистих селянських господарств в загальних обсягах виробництва у 2016 р. становила майже половину всієї виробленої продукції. Графічно відображено і охарактеризовано динаміку виробництва яєць в сільськогосподарських підприємствах і особистих селянських господарствах за 1990–2016 рр.

Охарактеризовано коливання цін на яйця, зміни обсягів експорту яєць та яйцепродуктів. Проведено аналіз структурних змін в експорті української яєчної продукції та ринках її продажу.

Визначено найбільших виробників яєць в Україні і охарактеризовано двох перших з них. Проаналізовано їх діяльність за минулі три роки, визначено частку ринку, проблеми, їх причини і можливі шляхи вирішення.

Ключові слова: *яйця, ринок, обсяги виробництва яєць, експорт, споживання, бренд, ціна, рентабельність, птахопідприємства, особисті селянські господарства.*

Исследование украинского рынка яиц и яйцепродуктов

С.В. Сендецкая
svitlana.sendetska@gmail.com

*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого,
ул. Пекарская, 50, г. Львов, 79010, Украина*

В статье показано, что украинский рынок яиц в последние годы характеризуется нисходящей конъюнктурой, что связано с большими объемами производства и ограниченным экспортом через вспышки в стране птичьего гриппа. Определено, что доля личных крестьянских хозяйств в общем объеме производства в 2016 составляла почти половину всей производимой продукции. Графически отражено и охарактеризовано динамику производства яиц в сельскохозяйственных предприятиях и личных крестьянских хозяйствах за 1990–2016 гг.

Охарактеризованы колебания цен на яйца, изменения объемов экспорта яиц и яйцепродуктов. Проведен анализ структурных изменений в экспорте украинской яичной продукции и рынках ее продаж.

Определены крупнейшие производители яиц в Украине и охарактеризовано двух первых из них. Проанализирована их деятельность за прошедшие три года, определены доли рынка, проблемы, их причины и возможные пути решения.

Ключевые слова: *яйца, рынок, объемы производства яиц, экспорт, потребление, бренд, цена, рентабельность, птицепредприятие, личные крестьянские хозяйства.*

Market research on eggs and egg products in Ukraine

S. Sendetska
svitlana.sendetska@gmail.com

Citation:

Sendetska, S. (2017). Market research on eggs and egg products in Ukraine. *Scientific Messenger LNUVMB*, 19(81), 102–106.

The article shows that the Ukrainian egg market in recent years is characterized by a declining market environment, due to large volumes of production and limited exports due to outbreaks in the country of avian influenza. Graphically shows the dynamics of egg production and their profitability in agricultural enterprises for the 1990-2016 years. The reasons for a significant decrease in production volumes in 2015–2016 are determined.

It is determined that the share of private peasant farms in total production in 2016 amounted to almost half of all production. Graphically, the eggs production dynamics in agricultural enterprises and private farms for the period of 1990-2016 is described and characterized. The fluctuations of egg prices, changes in the volumes of eggs and egg products have been characterized. A comparison is made between Ukrainian exports and the world's largest egg exporters. The main export markets for eggs and egg products are determined. The structural changes in the export of Ukrainian egg products and markets for its sale has been analyzed.

The largest egg producers in Ukraine are identified. The two largest manufacturers are described, their market shares are determined, activity has been analyzed over the past three years, problems have been identified, their causes and possible solutions.

The division of the Ukrainian packaged eggs market into two main segments has been characterized. The competitive advantages in each of them have been determined.

Key words: eggs, market, egg production volumes, export, consumption, brand, price, profitability, poultry industry, private peasant farms.

Вступ

На сьогоднішній день яйця є одним з основних джерел поповнення організму білками тваринного походження. За даними Союзу птахівників України щорічно в світі споживається близько 567 млрд курячих яєць. Споживання яєць на душу населення в Україні в останні роки становить близько 300 шт. на 1 особу у рік, і це споживання є більшим за його раціональний рівень.

Дослідженням ринку продукції птахівництва присвячені праці Р. Буряка, Ю. Гулі, Т. Гуренко, Л. Мармоль, Р. Мініва, С. Пашко, В. Топіхи, Ф. Ярошенко, І. Ясіновської, І. Яціва та інших вчених. Проте для успішного маркетингу та планування виробництва велике значення має постійний моніторинг стану галузі. Аналіз статистичних даних за минулий період дозволяє отримати загальні тенденції щодо подальшого розвитку виробництва продукції.

Метою даної статті є аналіз ринку яєць і яйцепродуктів України, визначення проблем і перспектив його розвитку.

Матеріал і методи досліджень

В даному дослідженні застосовувалися загальнонаукові, маркетингові та графічні методи дослідження, дані статистичної звітності, Інтернет-ресурси.

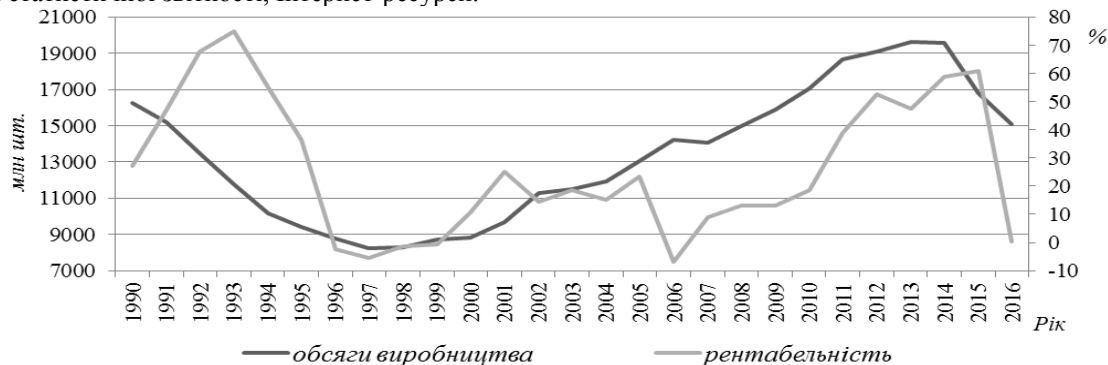

Рис. 1. Обсяги виробництва яєць в Україні і рівень рентабельності яєць в сільськогосподарських підприємствах

Джерело: за даними Державної служби статистики України (2014–16 рр. – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції).

Крім того, періодичні спалахи пташиного грипу закривали для українських виробників зовнішні ринки, що збільшувало внутрішню пропозицію, і відповідно, призводило до зниження цін на яйця.

Виробництвом яєць займаються як великі сільськогосподарські підприємства, так і дрібні фермерські господарства та особисті селянські господарства (рис. 2). З 1993 по 2005 рр. основними виробниками яєць були особисті селянські господарства. Загалом коливання обсягів виробництва яєць в Україні за досліджуваній період пов'язане з обсягами їх виробництва в сільськогосподарських підприємствах, оскільки особисті селянські господарства з 1990 р. повільно,

але стабільно нарощували обсяги виробництва. У 2016 р. їх частка становила майже половину всієї виробленої продукції – 47%. Сільськогосподарські ж підприємства, як вже зазначалося, пережили кризу 90-х років, коли обсяги виробництва яєць зменшилися більше, як на 70%. Подібні процеси відбуваються і сьогодні – лише за два минулих роки птахопідприємства зменшили обсяги виробництва більше як на третину (36%). Коливання виробництва пов'язані в першу чергу з його рентабельністю в сільськогосподарських підприємствах, що графічно відображено на рис.1.

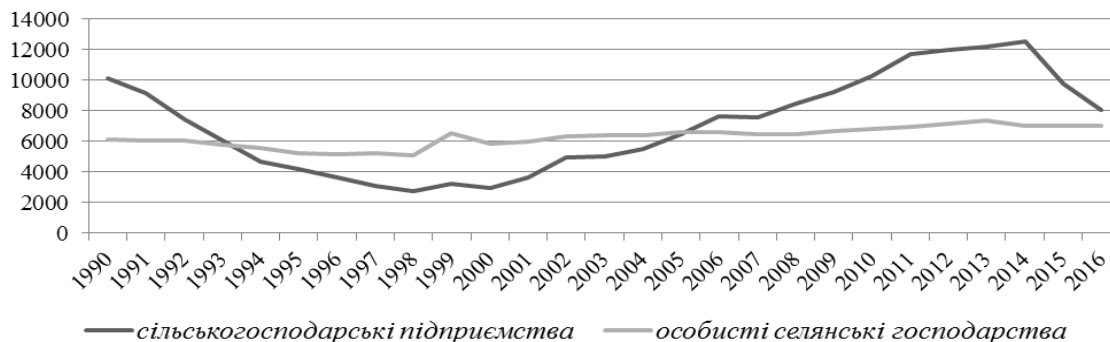

Рис. 2. Обсяги виробництва яєць в сільськогосподарських підприємствах та особистих селянських господарствах України (млн шт.).

Джерело: за даними Державної служби статистики України (2014-16 рр. – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції).

За минулі 20 років ціни на яйця зросли у 9,7 раза. Це найнижчий показник у порівнянні з іншими основними продуктами тваринництва. За той самий період ціни на молоко зросли у 28,5 раза, на м'ясо – у 23,1 раза. Ринок яєць характеризується ще і сезонним коливанням цін, яке пов'язане, як з великою часткою в обсягах виробництва особистих селянських господарств, для яких характерне сезонне коливання обсягів виробництва, так і з зростанням витрат на енергоносії у зимовий період.

У 2016 р. з України обсяг експорту яєць в шкарлупі склав 45,5 млн дол. США і яєць без шкарлупи – 30 млн дол. Основними покупцями українських яєць та яйцепродуктів є ОАЕ, Данія, Ірак. У порівнянні з найбільшими світовими експортерами яєць у шкарлупі, такими, як Нідерланди (786 млн дол. США), США (515 млн дол. США), Польща (278 млн дол. США) (Top 15 Exporters Of Eggs In Shell), український експорт є незначним. В порівнянні з 2010 р. експорт яєць і яйцепродуктів дещо знизився в доларовому еквіваленті – на 10 млн дол США. Змінилася і структура експорту – в 1,5 раза зросла частка експортованих яєць в шкарлупі і майже в 2 рази зменшилася частка перероблених яєць. Серед крупних покупців українських яєць з'явилися Молдова, Данія, Індонезія, і навпаки, в силу різних обставин, перестали купувати українську продукцію Росія та Сирія.

За даними агропорталу Latifundist найбільшими промисловими виробниками яєць в Україні є, ГК «Авангард», ГК «Овостар Юніон», «Інтер-Запоріжжя», ПФ «Авіас 2000», ПФ «Крупець», ПФ «Поділля», ПФ «Тернопільська».

«Авангард» – одна з найбільших агропромислових компаній України, що спеціалізується на виробництві яєць та сухих яєчних продуктів. Компанія у 2016 р. виробила 2,5 млрд шт. яєць, займаючи 31% промислового ринку яєць і 87% ринку сухих яєчних продуктів України. Поголів'я курей-несучок в ГК «Авангард» є одним з найбільших у світі – 10,3 млн гол. курей-несучок (Ofitsiyni portal TOV «Ahrarnyi Kholdynh Avanhard»).

«Авангард» є найбільшим експортером яєць та сухих яєчних продуктів з України. Компанія експортує свою продукцію до більш ніж 40 країн світу, в основному на Близький Схід, країни Африки, Азії, СНД та ЄС. На внутрішньому ринку, холдинг продає продукцію в мережі супермаркетів і роздрібні магазини, оптовим покупцям та промисловим клієнтам.

До складу ГК «Авангард» входять 19 птахофабрик, десять фабрик з підрощування молодняка, шість комбікормових заводів, три склади тривалого зберігання яєць, два птахокомплекси «Авіс» і «Чорнобаївське» та завод з переробки яєць «Імперо Фудз». Підприємства розташовані в 14 регіонах України і в Автономній Республіці Крим, що спрощує логістику і дозволяє ефективно і своєчасно задовольняти споживчий попит.

Сучасна криза яскраво відобразилася на показниках виробництва агрохолдингу. За даними фінансового звіту компанії «Авангард» в 2015 році отримав 158 млн дол. чистого збитку, що в 6 разів більше, ніж у 2014 році. Виручка холдингу в 2015 році скоротилася на 45% – до 230 млн дол. В 2016 році компанія отримала 57 млн дол. чистого збитку, що майже втри-

чі менше, ніж в 2015 році. Виручка холдингу минулого року знову скоротилася (на 17% порівняно з 2015 роком – до 190 млн дол.).

Разом з тим, частка експортної виручки в чистому доході агрохолдингу скоротилася до 35% з 41% у 2015 році. Продажі в країні ЄС склали 40% експортного виторгу компанії в 2016 році, в регіон Близького Сходу і Північної Африки – 48%. Для відновлення експортних поставок «Авангарду» необхідно диверсифікувати свої експортні ринки, оскільки 76% експортної виручки компанії в сегменті продажу яєць і 5% експортної виручки в сегменті яєчних продуктів займають Ірак і Йорданія – країни, які повністю заборонили поставки продукції птахівництва з усієї території України через спалахи пташиного грипу. В той час, як Гонконг, ЄС, Саудівська Аравія, ОАЕ застосували принцип регіоналізації до поставок української продукції птахівництва. Заборона на поставки в ці країни стосувалася тільки тих українських областей, де були зафіксовані спалахи пташиного грипу. Крім того, «Авангарду» доцільно посилити увагу до продажу продукції через мережеві супермаркети і просуванню своєї ТМ «Квочка» з огляду на великі обсяги виробництва та зростання популярності цього каналу розподілу.

Найближчий конкурент «Авангарду» – Агропромислова група компаній «Овостар Юніон» (ТМ «Ясенвіт») – в 2016 році виробила 1,5 млрд шт. яєць, що на 24% більше, ніж в попередньому році. Поголів'я курей-несучок на початок 2017 р. тут становило 6,5 млн голів (на 22% більше, ніж у 2015 р.). Згідно з даними компанії, продажі яєць в минулому році збільшилися на 22% – до 1 млрд шт. Обсяги експорту зросли на 34% – з 230 млн шт. в 2015 році до 307 млн шт. в 2016-му («Ovostar Junion»).

Компанія переробила в минулому році 407 млн шт. яєць в порівнянні з 347 млн шт. роком раніше. В результаті продажі сухих яєчних продуктів збільшилися на 9% – до 2 тис. т, в тому числі на зовнішні ринки було поставлено 1,3 тис. т (на 42% більше, ніж у 2015 році), рідких яєчних продуктів – на 30%, до 8,7 тис. т. При цьому обсяг експорту рідких яєчних продуктів склав 2,2 тис. т в основному за рахунок поставок до країн ЄС.

Унікальна торгова пропозиція «Овостар» – пастеризовані рідкі яєчні продукти, які не виготовляють підприємства «Авангарду». У цьому сегменті частка компанії досягає 90%. Рідкі яєчні продукти (меланж, білок і жовток) є затребувані кондитерами. Серед постійних клієнтів компанії – Roshen, McDonald's і «Крафт Фудз Україна» (Chukhlib and Isakova, 2014).

Компанія змогла уникнути сучасної кризи завдяки відсутності виробничих потужностей на окупованих територіях, правильно обраній виробничій і розподільчій стратегії. Вона перша на ринку України випустила фасоване куряче яйце в індивідуальній упаковці під ТМ «Ясенвіт», завдяки чому значна частина виробленої продукції реалізовується через мережеві супермаркети. Компанія є менш експортно орієнтована, ніж «Авангард», тому і менш вразлива до періодичного закриття зовнішніх ринків через пташиний грип.

Бренд «Ясенвіт» за дослідженнями агенції MPP Consulting в 2015–2016 рр. входив в топ-100 найуспішніших українських брендів і був в цій сотні єдиним брендом виробників яєць. Його вартість у 2016 р. оцінювалася в 7,8 млн дол. США.

Загалом ринок фасованого яйця можна розділити на 2 основні сегменти. Це біржовий сегмент, де головною конкурентною перевагою є ціна. І марочний сегмент, де виробники додатково вкладають кошти в свої торгові марки – це чистота і якість яєць, поліпшена упаковка, спеціальні кормові програми, однорідність і свіжість продукту, комунікативні програми тощо (Nuzhen li brend kurinym jajcam?). Частка марочного сегменту максимальна насамперед у великих містах, таких як Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпропетровськ тощо. Це пояснюється рівнем життя і доходу їх мешканців, а також великою кількістю людей з бажанням купувати більш якісні, здорові продукти для своєї родини.

У біржовому сегменті основним і практично єдиним фактором конкурентоспроможності є ціна. Найдешевше яйце є соціальним індикатором, а також одним з ключових продуктів для залучення покупців. Тому саме в даному сегменті реалізуються всі залишки і надлишки ринку за мінімальною ціною.

Висновки

Український ринок яєць на даний період характеризується суттєвим зниженням обсягів виробництва яєчної продукції в сільськогосподарських підприємствах, зменшенням обсягів експортних поставок. Основними проблемами ринку є вплив зовнішньої кон'юнктури на ціни та обсяги реалізації, сезонне коливання ціни на продукт, зростання цін на енергоносії. З покращенням епідеміологічної ситуації і диверсифікацією зовнішніх ринків збуту можливе зростання рентабельності виробництва і збільшення його обсягів.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження тенденцій та перспектив розвитку ринку яєць з врахуванням умов, які динамічно змінюються.

Бібліографічні посилання

- Vyrobnytstvo yaiets v Ukraini – rentabelnist vpala u 100 raziv. Rezhym dostupu: <https://shuvar.com/news/1500/Vyrobnytstvo-yayets-v-Ukrayini-%E2%80%94-100-rentabelnist-vpala-u-100-raziv> (in Ukrainian).
- Nuzhen li brend kurinym jajcam? Rezhim dostupa: <https://www.retail.ru/interviews/144990> (in Russian).
- Ofitsiyniy portal Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian).
- «Ovostar Junion» v 2016 g. uvelichil proizvodstvo jaic na 24%. Rezhim dostupa: <http://interfax.com.ua/news/economic/398155.html> (in Russian).
- Ofitsiyniy portal TOV «Ahrarniy Kholdynh Avangard». Rezhym dostupu: <http://agrarniy-holding-avangard.business-guide.com.ua> (in Ukrainian).

- Chukhlib, I., Isakova, D. (2014). V odyh koshyk: yak vidbuvaiutsia uspishni zlyttia v ahrosektori. FORBES. 8. Rezhym dostupu: <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1376389-v-odin-koshik-yak-vidbuvayutsya-uspishni-zlittya-v-agrosektori> (in Ukrainian).
- Top 15 Exporters Of Eggs In Shell [Electronic resource]. Access: <http://www.worldatlas.com/articles/top-15-exporters-of-eggs-in-shell.html>.

Received 8.09.2017

Received in revised form 9.10.2017

Accepted 16.10.2017